

Msta nebo spravedlnost?

„Když tě někdo udeří na pravou tvář, nastav mu i druhou; a tomu, kdo se chce s tebou soudit, a vzít tvé šaty, (tomu) nech i plášť; a když tě někdo nutí, abys ho doprovázel jednu míli, jdi s ním dvě.“

V našem okolí se odehrál smutný příběh. Šedesátiletý zeď zabil svého, zřejmě už osmdesátiletého, tchána vlastně vyrobenou střelnou zbraní. Nebyla to sebeobrana, ale nezvládnuté velmi dlouho potlačované negativní emoce vyvolávané

nepřičetným tchánovým chováním, jímž ponižoval svého zetě od doby dávné svatby. Člověk chápe pohnutky obviněného vraha ovšem i právní nepřijatelnost takovéto msty. Otázkou je, jak porovnat tento smutný příběh se slovy: „Když tě někdo udeří na pravou tvář, nastav mu i druhou.“

Snad ještě dříve bychom měli předeslat: Vše, co je Písmu napsané, je k poučení člověka (srov. *Řím 15,4*) a je výrazem Boží lásky k nám lidem. Odtud by se měl rozvíjet základní postoj čtenáře. Zde se ukazuje i pravidlo čtení Bible, totiž k jejímu správnému porozumění je třeba hledisko víry. Jinak tam čtenář bude nacházet jiné souvislosti naprosto nesourodé s úmyslem Písma. Text nedělního evangelia je Ježíšovo pokračování v horském kázání, prvním veřejném vystoupení (Matoušovo evangelium, 5. kapitola), v němž rozvíjí Magnu chartu a následných postojů občanů Božího království. Ježíš připomněl známou věc: „Oko za oko, a zub za zub“ (srov. *Ex 21,24; Lv 24,20; Dt 19,21*). Ve Starém zákoně toto pravidlo bylo ochranným pravidlem proti rodové mstě. Zločin nebo často i jen nešťastná náhoda by mohly kvůli sklonům k nesmiřitelné pomstě postižené rodiny dojít i k vyhlazení dané oblasti navíc ne příliš početného Božího lidu. Zde se potvrzuje, že vše je psáno z lásky a k poučení člověka. Msta je nahrazena spravedlností, viník a nikdo jiný necht' je potrestán.

Ježíš však poukazuje stejně, jako u předchozích komentářů k přikázání o nezabiješ a nezczizolžiš, k hlubším souvislostem. Vraždě předchází nenávisť, czizolžství zase smyslnost pohledu. Stejným způsobem i zákonu odplaty „oko za oko a zub za zub“ může předcházet ne touha po spravedlnosti, ale nenávistná msta. Jak oboje rozlišit?

Spravedlnost je třeba nahlížet z pohledu Božího. Tedy spravedlnosti se dochází, když bude vše směřovat k tomu, proč nás Bůh stvořil a jaké má s námi záměry, když se vše bude poměřovat jeho úmysly. Ještě jinak: když budeme sami každý stát před Boží tváří a budeme souzeni, naše spravedlnost bude spočívat v přijetí Kristovy oběti za naše hříchy a její projekce do našeho života, tedy v přijetí i Božího milosrdenství. Kdyby ta Boží spravedlnost spočívala jen v odměně či odplatě za naše skutky, slova, smýšlení, neobhájil by se nikdo (srov. 1 *Jan 1,18*). Nespravedlnost spočívá v odmítání Božího úmyslu nás spasit. Spravedlnost je tedy něco pozitivního, co člověka mění k lepšímu a cílem spravedlnosti je Boží dar života věčného.

Pomsta spočívá v negativním smýšlení o daném člověku, jemuž se přeje, aby zakusil zlo, a od Božích úmyslů odhlíží, a když, tak „ať si s ním už Bůh poradí, když ho pošleme na onen svět“.

Proti takovému postoji Ježíš varuje. Přísně napomenul učedníky, kteří chtěli poslat na samařskou vesnici oheň z nebe: „Když to uviděli učedníci Jakub a Jan, řekli: ‚Pane, máme přivolat oheň z nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?‘ Obrátil se a pokáral je: ‚Nevíte, jakého jste ducha. Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit‘“ (*Lk 9,54-56*).

Ne tedy hněv, nenávist a pomsta. Všimněme si jiných textů Nového zákona o hněvu a pomstě:

„Nechtějte sami odplácet, milovaní, ale nechte místo pro Boží soud, neboť je psáno: ‘Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán’“ (*Řím 12,9*).

„Hněváte-li se, nehřešte. Nenechte nad svým hněvem zapadnout slunce (...) Ať je vám vzdálena všechna tvrdost, zloba, hněv, křik, utrhaní a s tím i každá špatnost“ (*Ef 4,26.31*).

„Ale nyní odhodte to všecko: zlobu, hněv, špatnost, rouhání, pomluvy z vašich úst“ (*Kol 3,8*).

„Lidským hněvem spravedlnost Boží neprosadí“ (*Jak 1,20*).

Milovat své nepřátele, modlit se za ně a žehnat jim je konání spravedlnosti Boží. Denně se modlíme: „A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.“ Svěřit svého nepřítele do rukou Božích je navíc účinnější, než jsou jen ty ruce naše. K tomu přichází i pokoj srdce, které je tak sjednocené i v zakoušeném zlu s Bohem.

Kdysi mně jako studentovi řekl jistý kněz své poučení. „Když jdeš na zkoušku k obávanému profesorovi, modli se k andělu strážnému svého profesora.“ Profesor sice není ten, kdo by měl být obrazem nepřítele, ale občas pocity strachu, úzkosti atp. tak trochu odpovídají pocitům z nepřítele. Musím říci, že to jaksi funguje. Člověk totiž přichází k tomu druhému s něčím velmi silným a pozitivním. Osobní zkušenosti člověk nabývá v životě postupně. Mám už zkušenost, že když se má sám hovořit na témata, která mohou dříve, než se dané téma vysloví, vzbudit negativní reakce posluchačů, tak je lépe být dobře a dobrem vyzbrojen, ne jen argumenty. Přesvědčuji se, že je lépe vzít do ruky růženec a svěřit své auditorium Pánu. Vzpomínám si, že otec biskup Josef Hrdlička nám říkával, že dříve, než měl mít promluvu k nám bohoslovcům, nebo k birmovancům, tak o nich předtím nějakou dobu mluvil s Pánem na kolenou.

Toto je, myslím, cesta, kterou se praktikuje i vztah ke skutečným nepřítelům, lidem, kteří nám nějak škodí, kteří nás nějak zranili a kteří to s námi nemyslí dobře. Toto je nastavení druhé tváře, přenechání nejen košile ale i šatů a doprovázení někoho dále, než si usmyslel. Toto jsou výrazy neupadnutí do nenávisti a nedráždění zla, které by se tak skrze naše přispění mohlo šířit ještě dále.

„Ale já vám říkám: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. Tak budete syny svého nebeského Otce.“ Je přece lépe být synem nebeského Otce, než synem nenávisti. Je lépe šířit království Boží, než podporovat království zla a nenávisti. Lépe než být synem vládce nenávistné a stále se prohlubující temnoty, je být synem milosrdného a spravedlivého Otce.